

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, директора
спеціалізованої школи I-III ступенів № 24 ім. О. Білаша
з поглибленим вивченням іноземних мов
Шевченківського району м. Києва
Кудляк Світлани Миколаївни
на дисертацію Волотовської Тетяни Павлівни
«Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх
навчальних закладів у системі післядипломної освіти», подану до захисту
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.06 - теорія і методика управління освітою.

Під впливом швидких змін, реформ у системі освіти суттєвої актуальності набула проблема розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Впровадження інноваційних педагогічних технологій, передового та новаторського досвіду має забезпечити формування високоосвіченого потенціалу нації, здатного професійно, творчо та ефективно вирішувати ключові завдання сьогодення. Це є не тільки основною метою освітнього процесу, а й необхідністю існування нашої країни в умовах інтеграції до Європейського освітнього простору. Соціально-економічна ситуація в країні висуває підвищені вимоги до управлінської компетентності керівників такої освітньої установи як заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО). Компетентність керівника може вважатися достатньою, якщо він може не лише адаптуватися до мінливих ситуацій, а й творчо переосмислити, перефразувати, використати ці зміни на користь організації, розвиваючись разом з такими ситуаціями в інноваційному руслі. Тому розвиток управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти розглядають на сьогодні як одне з основних завдань післядипломної освіти.

Дисертаційне дослідження Тетяни Павлівни Волотовської присвячене проблемі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти на основі теоретично обґрунтованої і експериментально перевіреної її моделі.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до зведеного плану науково-дослідної роботи Інституту менеджменту і психології Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України і пов'язано із напрямом планових досліджень кафедри педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти за темою «Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін» (державний реєстраційний номер 0117U002378).

Тему дисертації затверджено Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 2 від 17 лютого 2016 р.) та узгоджено бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 05 червня 2016 р.).

Актуальність розв'язання проблеми розвитку управлінської

компетентності керівників закладів загальної середньої освіти кореспондується з сучасними вимогами українського суспільства до підвищення ефективності та результативності системи освіти на всіх рівнях.

Слід відзначити, що дисертанткою досить повно обґрунтовано актуальність теми дослідження в рукописі дисертації (с.20-24).

Науковий апарат дослідження викладено коректно. Це стосується мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження, наукової новизни та практичного значення (с 24-25).

До досягнень роботи слід віднести досить ємний та обґрунтований аналіз сучасних підходів до професійного розвитку менеджера закладу загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти, у процесі підвищення кваліфікації, а саме: досліджено наукові підходи, що складають основу обґрунтування розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломного навчання менеджерів ЗЗСО (п.1.1. с. 31-34).

Дисертаційна робота Т.П. Волотовської відображає організацію та основні етапи науково-педагогічного пошуку, підтверджує достовірність й обґрунтованість сформульованих теоретичних положень, висновків та рекомендацій. Має послідовну та виважену структурну побудову і є комплексним та завершеним науковим дослідженням.

Зміст роботи та багатогранність досліджуваної наукової проблеми свідчать про наукову компетентність її авторки.

Наукова обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків та сформульованих рекомендацій забезпечувалася дисертанткою за рахунок застосування сукупності загальнонаукових і спеціальних методів наукових педагогічних досліджень, використанням актуальної нормативно-правової й статистичної інформації з національних і міжнародних офіційних інформаційних джерел, а також проведеним у роботі ґрунтовним аналізом фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблеми (п. 1.1, с.30-50), апробацією основних наукових положень та отриманих результатів дослідження як на всеукраїнських, так і на міжнародних науково-практичних конференціях.

Положення дисертаційного дослідження представлені у 14 наукових працях, із них: 5 статей у фахових періодичних виданнях України, 1 стаття – у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази, 8 публікацій у збірниках тез та матеріалів конференцій, в яких повністю відображено зміст дисертації.

Заявлені завдання дослідження повністю виконано.

Дисертаційна робота Т.П. Волотовської написана діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю викладу результатів проведеного дослідження. Зміст роботи характеризується цілісністю, завершеністю, логічною послідовністю і конкретністю викладу матеріалу. У дисертаційній роботі раціонально поєднані теоретичні та методологічні аспекти дослідження проблеми з конкретними практичними пропозиціями та методичними рекомендаціями, які характеризуються відповідним рівнем їх обґрунтованості.

Автореферат дисертації повною мірою відображає її зміст.

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків списку використаних джерел із 365 найменувань (із них 19 – іноземною мовою), додатків. Загальний обсяг роботи становить 290 сторінок друкованого тексту, з них – 207 сторінок основного тексту. Дисертація містить 26 таблиць і 14 рисунків, 7 додатків.

Науковий інтерес викликає розроблена дисертанткою модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти, в основу якої покладено методологічне підґрунтя визначених наукових підходів: системний, синергетичний, культурологічний, особистісно-зорієнтований, компетентнісний (с. 104)

Також у роботі здійснено аналіз актуальних проблем управлінської діяльності; визначено зміст, форму і методи професійного самовдосконалення керівників закладів загальної середньої освіти; розроблено та спроектовано модель розвитку управлінської компетентності керівника закладу освіти в умовах змін.

Авторкою здійснено плідний науковий пошук, спрямований на уточнення основних понять дослідження, зокрема: компетенції (с. 57-63), компетентність (с.40-42), управлінська компетентність (с. 48), розвиток (с.34-62), професіоналізм (с. 36; 43), професійна компетентність (с. 43-45), системний підхід (с.107-108).

Структуру та зміст дисертаційного дослідження розкрито відповідно до поставлених завдань. Заявлені завдання дослідження повністю виконано. Отримані дисертанткою результати апробовані на конференціях різного рівня, використовуються низкою ЗВО (закладів вищої освіти), про що свідчать вказані акти та довідки про впровадження.

Положення дисертаційного дослідження представлені в 14 публікаціях у зарубіжних та фахових виданнях України.

У вступі дослідницею кваліфіковано обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, проаналізовано стан розроблення проблеми в педагогічній теорії та практиці; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, окреслено джерельну базу дослідження, методи, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено дані про апробацію одержаних результатів та їхнє введення у практику освітнього процесу післядипломної освіти України.

У першому розділі «Теоретичні засади розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти» авторкою проаналізовано наукові підходи та принципи щодо сутності основних понять дослідження. Здійснено аналіз актуальних проблем управлінської діяльності; визначено зміст, форму і методи професійного самовдосконалення керівників закладів загальної середньої освіти.

Здійснено авторську класифікацію управлінських компетенцій та визначено індикатори їх позиціонування у професійній діяльності керівника закладу загальної середньої освіти (табл. 1.1, с. 56).

Позитивної оцінки заслугове виокремлення критеріїв та рівнів сформованості управлінської компетентності керівників закладів освіти, що дає

можливість практичної імплементації теоретичних досліджень (табл.1.2, с. 69-70).

У другому розділі «Наукове обґрунтування моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти» здійснено наукове обґрунтування структури та змісту моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Дуже важливо, що у параграфі 2.1 дисертантка звертає увагу на те, що модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти передусім зорієнтована на взаємоприспосовування у комбінації дуального партнерства таких парних складових: викладача та індивідуальних особливостей слухачів; освітніх потреб керівників ЗЗСО та насиченням освітнього простору; підсистеми «викладач-слухач» та соціокультурних змін оточення; потреби додаткової орієнтації керівників ЗЗСО в освітній діяльності та їхніх умінь самостійно здобувати знання.

У параграфі 2.2 наведено характеристику організаційно-педагогічних умов та технологій розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти. Визначено наукові підходи до моделювання соціального портрета сучасного керівника ЗЗСО. Схарактеризовано інноваційні технології здійснення організаційно-методичного супроводу процесу розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО у системі післядипломної освіти (с.117).

У третьому розділі «Експериментальна перевірка моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти» позиціоновано організацію та проведення педагогічного дослідження; узагальнено результати експериментальної перевірки моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти (табл. 3.20, с.206); за результатами дослідження розроблені методичні рекомендації щодо вдосконалення розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти (с. 207-218).

Пропозиції, висловлені у методичних рекомендаціях, мають конструктивний характер; їх виклад систематизований для практичного використання моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти.

Результативність моделі розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО в системі післядипломної освіти підтверджено методом математичної статистики (t-критерій Стюдента).

Висновки до розділів дисертації є достатньо обґрунтованими і конкретними.

В цілому дисертаційна робота є логічно завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему щодо розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної освіти.

У дисертації Т.П. Волотовської виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективне провадження розробленої та обґрунтованої моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

Характеризуючи наукову новизну виконаного дослідження, слід зазначити, що дисертанткою вперше:

- розроблено й апробовано модель розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти у післядипломній освіті як системи структурних складових у їх взаємозв'язку й постійному розвитку з можливістю корекції цілей і завдань та з урахуванням особливостей, професійних потреб кожного керівника;

- уточнено сутність поняття «управлінська компетентність керівника закладу загальної середньої освіти» (інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних властивостей щодо здійснення місії закладу загальної середньої освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності);

- удосконалено систему критеріїв та показників, що сприяють визначенню рівнів сформованості управлінської компетентності керівників закладів освіти у системі післядипломної освіти (продуктивний, адаптивний та творчий).

Отримані результати та розроблені рекомендації становлять методичну основу розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. До результатів, що мають найбільше практичне значення, належать такі пропозиції: методика комплексної діагностики управлінської компетентності керівників ЗЗСО; підходи до моделювання управлінської компетентності; технології формування управлінської компетентності керівників освітніх закладів; форми та засоби мотивації саморозвитку керівників освітніх установ (закладів загальної середньої освіти) у системі післядипломної освіти.

Інноваційні технології, використані авторкою, сприяли результативному розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. Адаптація дисертанткою інноваційних технологій з наступною розробкою методичних матеріалів щодо їх реалізації є цінним внеском у практику розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Отже, проведене дослідження має безумовну теоретичну і практичну значущість.

Позитивної оцінки заслуговує те, що результати дослідження Т.П. Волотовської впроваджено в освітній процес десяти ЗЗСО та закладів післядипломної освіти, в яких здійснюється апробація матеріалів дисертації шляхом їх обговорення в педагогічних колективах, на науково-методичних заходах, науково-практичних конференціях, форумах, круглих столах, у тому числі міжнародних.

Експериментальні дані педагогічного дослідження є статистично значущими, методологія дослідження є правильною. За результатами

здійсненого аналізу емпіричних даних підтверджено ефективність впровадження моделі розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти.

Розроблені «Комплексно-цільова програма розвитку ЗЗСО Вишгородської спеціалізованої школи «Сузір'я» Вишгородської міської ради Київської області» та методичні рекомендації стали дієвою методичною основою й сприяли динамічному розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням значної інформаційної бази за темою дисертації, в тому числі офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, які стосуються розвитку управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених з теми дослідження. Сформульовані автором дисертації висновки і рекомендації характеризуються новизною, логічністю й аргументованістю.

Разом з тим, вважаємо за доцільне висловити певні побажання і зауваження:

1. Розвиток післядипломної освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямів, що сприяє безперервному професійному зростанню керівників ЗЗСО. На нашу думку, у першому розділі дисертаційного дослідження, варто було б ширше розкрити проблеми розвитку управлінської компетентності керівників ЗЗСО шляхом неформальної освіти.

2. У роботі (розділ 1, п. 1.1.) розглянуто значну кількість категорій та понять, що свідчить про теоретичну значущість дисертаційного дослідження. При цьому доречним, на нашу думку, було б об'єднання термінів, використовуваних у роботі, у глосарій, який варто було б винести в додатки. Це сприяло б цілісному та узагальненому представленню базових дефініцій дослідження.

3. Вважаємо, що дисертаційну роботу значно підсилив би аналіз зарубіжного досвіду щодо шляхів розвитку управлінської компетентності керівників закладів освіти в системі післядипломної освіти.

4. Практичну цінність роботі надають розроблені авторкою дослідження методичні рекомендації. При цьому варто було б ширше висвітлити аспект щодо розвитку управлінської компетентності керівника ЗЗСО засобами впровадження інноваційних технологій у системі післядипломної освіти (розділ 2, п.2.3).

5. На нашу думку, варто було б більш чітко сформулювати прогностичність дисертаційної роботи.

Зазначені побажання й зауваження є дискусійними і не знижують теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження, яке є цілісним, має наукову новизну та практичне значення.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Волотовської Тетяни Павлівни «Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти» є завершеною самостійною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані

результати і за актуальністю, змістом, обсягом, новизною, обґрунтованістю наукових положень відповідає пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р., № 607 від 15.07.2020 р.), а авторка – Волотовська Тетяна Павлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук,
директор спеціалізованої школи I-III ступенів
№ 24 ім. О. Білаша
з поглибленим вивченням
іноземних мов
Шевченківського району
м. Києва

С.М. Кудряк

Підпис С.М. Кудряк
засвідчується
Незеренко Н.У.

З ОРИГІНАЛОМ ЗГІДНО
Управління освіти
Шевченківської районної
в місті Києві
державної адміністрації

